

بررسی سازگاری شخصیتی در دو گروه از جانبازان و معلولین ورزشکار و غیرورزشکار استان مازندران

محمدتقی خورند

عضو هیأت علمی دانشگاه علوم کشاورزی و منابع طبیعی گرگان

مقدمه

افراد از دید طبقات اقتصادی، فرهنگی، اجتماعی، سیاسی، خانوادگی، فردی، جسمانی و روانی از تنوعات چشمگیری برخوردارند که این گوناگونی طبقاتی به صورت ظاهری و صوری می‌باشد. منتها اگر این تمایز و اختلاف از حالت ظاهری به شکل حقیقی و واقعی، در فرد مبدل شود، در آن صورت، تمام هم و غم و تلاش او را تحت الشعاع قرار می‌دهد و بدین شکل پرده‌ای از یأس و نومیدی را بر تمام کارها و امورات او خواهد کشید. اما اگر در هر موجودی خودباوری به وجود آید، بدین شکل، شناخت و آگاهی کامل نسبت به استعدادهای نهفته صورت می‌گیرد. بدین لحاظ، فرد در دوران زندگی، همچون فولاد آبدیده و با صلابت جلوه‌نمایی می‌کند و به قلب ناامیدی نشانه می‌رود.

اگر از تنوعات طبقاتی بگذریم، لازم است در اینجا، به اصل مطلب بپردازیم که در حقیقت، مجموعه‌های اجتماعی در ابعاد جسمانی و روانی می‌باشد که به اشکال مختلف همچون جانبازان و معلولین قطع عضو، نخاع، ضایعه نخاعی، معلولیت‌های مغزی، عقب‌ماندگی‌های ذهنی و غیره در جامعه وجود دارد؛ که هر کدام براساس حوادث و مسایل مختلف دچار عارضه‌های چینی شده‌اند.

«در طول تاریخ تعداد زیادی از انسان‌ها، در اثر پیشامدهای مختلف دچار معلولیت شده‌اند و هرگاه در مقطعی از زمان آتش جنگ، جامعه‌ای را دربرگیرد؛ تعداد این مصدومان افزون‌تر می‌شود. در کشور ما نیز جنگ هشت ساله‌ای که از طریق دشمنان بر ملت و مملکت تحمیل شد سبب شد که تعداد قابل توجهی از فرزندان این آب و خاک به

صورت جانباز به جامعه تحویل داده شوند» (۳ ص ۱).

نکته قابل توجه اینجاست که این قشر از جامعه بالاجبار بایستی به مبارزه و ستیز در جبهه‌های مختلف مشغول باشند. این گروه از افراد باید در جنبه‌های اقتصادی، سیاسی، فرهنگی و غیره به ابراز وجود بپردازند و علاوه بر آن، بتوانند بر مشکلات جسمی و روحی خویش فائق آیند، که این وظیفه بس دشوار و سنگین به نظر می‌رسد.

چون معلولین و جانبازان همانند انسان‌های دیگر حق حیات دارند و از آنجایی که اساس ادامه زندگی فعال و بقای پویا، حرکت و عرض اندام است، لذا بایستی در امر زمینه‌سازی و ایجاد محیطی مناسب برای این عزیزان حداکثر تلاش را به خرج داد. البته این بدین معنا نیست که این افراد علیل و ناتوان از انجام وظایف می‌باشند، و خدای نکرده بدون دستگیری و مساعدت درمانده از گذران زندگی هستند، بلکه منظور اصلی این است که بایستی به نسبت وضعیت این قشر از جامعه، ابزار و وسایل مورد لزوم را فراهم نمود تا بتوان همت و تلاش و پایداری آنها را در کوره راه‌های زندگی مشاهده کرد. آنها به نیروهای هدایت‌کننده و انگیزه‌دهنده نیاز دارند، نه اینکه از سر لطف و دلسوزی آن قدر به کمک و استمدادشان بپردازیم که احساس خود پوچی و حقارت بنماید. و نهایتاً این تصور را که دیگر قادر نیستند از عهده امور خویش برآیند در ذهن تداعی نمایند. بایستی تلاش کرد که این گروه‌ها بتوانند قدم اول را، که همانا پذیرش معلولیت می‌باشد، درست بردارند؛ که لازمه امر این است که دیدها نسبت به آنها هیچ تغییری نکند و مانند سایر افراد جامعه با آنها برخورد شود.

«در دهه گذشته مفهوم واژه Main streaming به معنای قرار گرفتن جانبازان و معلولین در شرایط عادی جامعه، تقریباً به وقوع پیوسته است. از این زمان به بعد معلولین دیگر به عنوان قشری جدا از جامعه مطرح نیستند، بلکه جزئی از کل اجتماع به حساب می‌آیند» (۳ ص ۱).

امروزه در پی تحقیق کامل Main streaming بایستی از بعد سازگاری شخصیتی به جانبازان و معلولین توجه کرد؛ چرا که ابتدای امر لازم است که این افراد در ابعاد مختلف شخصیتی به سازگاری واقعی با خود و محیط پیرامون دست پیدا کنند و بدون کم و

کاست در شرایط عادی جامعه خویش قرار گیرند.

تربیت بدنی به عنوان یک نیاز فطری، اجتماعی و آموزشی بخش مهمی از تعلیم و تربیت را به عهده داشته و رسالت بزرگی در تکامل جسمانی و روانی افراد دارد؛ که کمک به پرورش شخصیت، رشد روانی-اجتماعی در تمامی ابعاد انسانی از اهداف مهم آن می باشد (۲).

بنابراین، ورزش به عنوان یکی از ابزارهای تربیت بدنی، گستره وسیعی است که نقش بسیار مهمی را در بروز استعدادهای روانی افراد داشته و ابزاری برای رسیدن به سلامت جسمانی و روانی ایفا می کند. امروزه تربیت بدنی و ورزش در نگرش ما شیوه‌ای تربیتی است، که هیچ یک از زمینه‌های تربیت بدنی به اندازه زمینه رشد روانی آن بحث انگیزه نمی باشد (۷ و ۹).

در تربیت بدنی مسأله روان به حدی حائز اهمیت است که حتی ضرورت ایجاد یا به کارگیری یک گرایش را که در این رابطه بتواند حلال مشکلات باشد گوشزد می کند. با استفاده از تخصص روان‌شناسی ورزش، می توان بسیاری از مسایل بغرنج روانی را مطرح و بررسی کرد.

بدین خاطر از روان‌شناسی ورزش که با علاقه به مطالعه در شخصیت‌ها و خصوصیات شرکت‌کنندگان در مسابقات ورزشی شکل می گیرد استفاده می شود، که ویژگی خاص آن تمرکز بر روی مطالعه رفتار فرد در فعالیت‌های حرکتی است و هدف آن توضیح، توصیف، پیش‌بینی و تغییر چنین رفتاری در چهارچوب ورزش و فعالیت‌های حرکتی است (۱ و ۴)

اصولاً این سؤال مطرح است که آیا فعالیت‌های ورزشی اثرات روانی برای ورزشکاران به ارمغان می آورد؛ که در این راستا صفات شخصیتی نیز ممکن است در اثر فعالیت‌های ورزشی تغییر پیدا کند؟ با این وصف، علیرغم پیشرفت‌های چشمگیری که در زمینه روان‌شناسی ورزشی به دست آمده است، هنوز سؤالاتی بدون جواب در این رابطه وجود دارد که بایستی توسط محققین پاسخ داده شود. آیا ورزش‌های خاصی می توانند سبب تغییر در ویژگی‌های شخصیتی ورزشکاران شوند؟ آیا اصولاً نیم‌رخ

شخصیت به وسیله ورزش‌های مختلف تغییر می‌کند؟ آیا صفات شخصیتی افرادی که در ورزش‌های تیمی شرکت می‌کنند نسبت به افرادی که در ورزش‌های انفرادی شرکت می‌کنند تفاوت دارد؟ (۸).

طرح و روش تحقیق

با توجه به موضوع تحقیق مورد نظر که بررسی سازگاری شخصیتی در جانبازان و معلولین ورزشکاران و غیرورزشکاران استان مازندران می‌باشد، برای بیان مسأله و بسط آن در ارتباط با این تحقیق بایستی عنوان شود که اصل سازگاری در زمینه شخصیت جانبازان و معلولین استان مازندران مورد توجه است. اصولاً سرعت و چگونگی دستیابی به شرایط ایده‌آل و به عبارتی سازگاری مطلوب، در انسان‌ها با توجه به اصل تفاوت‌های فردی در نوسان و تغییر می‌باشد. عده‌ای خیلی آرام و بدون دردسر از امکانات محیطی برای سازگاری بهره‌جسته و راحت‌تر به اهداف موردنظر دست می‌یابند. و در مقابل، گروهی دیگر دچار مشکل می‌شوند. از آنجایی که جانبازان و معلولین از شرایط ویژه‌ای برخوردارند، لذا در این طیف دستیابی به اهداف بالای سازگاری امری است دشوار، که تحقق آن نیاز به توجهات و برنامه‌ریزی‌های مختلف دارد. تحقیق موردنظر با ابزار پرسشنامه نهایتاً در صدد ارزیابی سطح و میزان سازگاری‌های مختلف می‌باشد، که از آن جمله می‌توان از سازگاری شخصیتی کلی، اجتماعی، فردی، شغلی و جسمانی نام برد. هر یک از این حیطه‌ها در قالب تست سازگاری شخصیتی از نظر تعداد سؤال و بارم مورد نظر دارای محدوده مشخصی هستند که توضیح آن متعاقباً داده خواهد شد.

با توجه به ماهیت موضوع مورد تحقیق و پژوهش، از روش توصیفی - تحلیلی برای انجام این تحقیق استفاده می‌شود که هدف محقق این است که اهمیت و نقش ورزش را در ایجاد سازگاری شخصیتی جانبازان و معلولین بدون هرگونه اظهار نظر شخصی بررسی کند.

جامعه آماری تحقیق موردنظر جانبازان و معلولین حدود ۴۵۰ نفر ورزشکار استان

مازندران و همچنین حدود ۹۵۰۰ نفر جانبازان و معلولین غیرورزشکار استان مازندران را در بر می‌گیرد. در این رابطه سعی شده است تمامی افراد تحت پوشش سازمان‌های مربوط به امور جانبازان و معلولین، چه از دید ورزشی و یا غیرورزشی، در مجموعه آماری این پژوهش مورد توجه قرار گیرد.

در نمونه‌های ورزشی، حداقل دو سال تمرینات در رشته‌هایی نظیر والیبال نشسته، بسکتبال با ویلچر، تنیس روی میز، وزنه‌برداری و... برای هر ورزشکار مورد توجه این مطالعه بوده است که در این جامعه ورزشی از حدود دو سال تمرین تا حداکثر هفت سال تمرین در رشته‌های ورزشی مشخص نمونه‌های مورد تحقیق وجود دارد. جهت اجرای مراحل اداری تحقیق، ابتدای امر، محقق از طرف فدراسیون ورزش‌های جانبازان و معلولین و همچنین اداره کل تربیت‌بدنی بنیاد مستضعفان و جانبازان کل کشور به بنیاد مستضعفان و جانبازان استان مازندران و اداره کل تربیت‌بدنی استان معرفی شد. آنگاه با همکاری و مساعدت مسئولین تربیت‌بدنی بنیاد و هیأت جانبازان و معلولین استان، اطلاعات و آمار در رابطه با فعالیت‌های ورزشی استان، به تفکیک شهرستان‌ها، در اختیار پژوهشگر قرار گرفت؛ که در این مرحله، پیرو هماهنگی‌های به عمل آمده با مراکز و باشگاه‌های ورزشی، هیأت‌ها و تربیت‌بدنی‌های تابعه استان، کار نمونه‌گیری به صورت تصادفی ساده و تقریباً با در نظر گرفتن تنوعات رشته‌های ورزشی و شهرستان‌ها تا گزینش ۱۰۰ نفر ورزشکار و سپس انجام مراحل اجرایی تست سازگاری شخصیتی، ادامه پیدا کرد. لازم به توضیح است که با توجه به کل جامعه آماری افراد ورزشکار حدود ۴۵۰ نفر، سعی شد که به تفکیک شهرهای استان تعداد نمونه‌ها براساس کل ورزشکاران هر شهر در نظر گرفته شود. بعد از مشخص کردن تعداد موردنظر در هر شهر، آنگاه به صورت تصادفی در هر شهر کار نمونه‌گیری انجام می‌شد؛ تا اینکه نهایتاً به کمیت موردنظر دسترسی پیدا شد. البته قبل از هر اقدامی، محقق در صدد توضیح مختصر در رابطه با تحقیق و بیان اهداف آن برآمد. در رابطه با نمونه‌های غیرورزشکار، اطلاعات و آمار در اختیار قرار گرفت. آنگاه با همکاری و مساعدت مسئولین مراکز توانبخشی و آسایشگاه‌های مربوطه نمونه‌گیری تا مرز ۱۰۰ نفر ادامه پیدا کرد. در این

رابطه همانند نمونه‌های ورزشی، ابتدای امر آمار هر شهر در نظر گرفته شد و بدین ترتیب، برای هر شهرستان سهمیه‌ای مورد توجه قرار گرفت و آنگاه براساس کمیت‌های در نظر گرفته شده برای هر شهر به صورت تصادفی ساده، و اجرای مراحل تست مبادرت ورزیده شد؛ که البته قبل از هر کاری، توضیح و تشریح موضوع و اهداف تحقیق در دستور کار قرار داشت.

- هر دو گروه از آزمودنی‌ها با توجه به توضیحات قبلی به تنوع شهرستان‌ها و از شهرهای آمل، بابل، قائم‌شهر، ساری، نکا، بهشهر و گرگان مورد تحقیق قرار گرفتند.
- دامنه سنی آزمودنی‌های ورزشکار از ۲۳ تا ۵۰ سال بوده است.
- دامنه سنی آزمودنی‌های غیرورزشکار از ۲۴ تا ۶۳ سال بوده است.
- همه آزمودنی‌های مورد پژوهش مرد بوده‌اند.
- حداقل دو سال سابقه شرکت در فعالیت‌های ورزشی در پرونده نمونه‌های ورزشکار استان مشاهده گردید.

برای جمع‌آوری اطلاعات جنبی نظیر سن، نوع ضایعه، سنوات تمرین و... از فرم مشخصات فردی که به صورت دست‌ساز بوده استفاده شد، که ضمیمه این قسمت، تست سازگاری شخصیتی صدد که توسط جناب آقای دکتر علی دلاور و همکاران با استفاده از منبع خارجی آن که به تست بهیرام بل^(۱) معروف است با شرایط و وضعیت جانبازان و معلولین ایران در طی مراحل تحقیق و پژوهش متعدد منطبق گردید. در این راستا، تست بهیرام بل با تلاش این گروه به تعداد ۳۱ سؤال تقلیل پیدا کرد که این تعداد در دوره‌های مختلف تحقیقی روایی و اعتبار لازم را به دست آورد. این آزمون اولین بار در کنگره بین‌المللی ورزش و تربیت بدنی کمیته ملی المپیک جمهوری اسلامی ایران رایج گردید. تست مورد نظر، سازگاری شخصیتی را در حیطه‌های کلی، شغلی، اجتماعی، فردی و جسمانی بررسی می‌کند، که سؤالات مربوط به هر یک از حیطه‌های مورد نظر کاملاً مشخص است.

همان‌طور که قبلاً توضیح داده شد، تست مورد نظر سازگاری شخصیتی را در

حیطه‌های پنج‌گانه بررسی می‌کند. هر گزینه سه پاسخ دارد که جهت هر پاسخ نمره ویژه‌ای اختصاص داده شده است. در ارتباط با هر حیطه، نمرات مشخص برای جواب‌های بلی، خیر و نمی‌دانم در نظر گرفته شده است؛ که بدین خاطر، می‌توان گفت که با توجه به حیطه‌های مختلف سه پاسخ امتیاز ویژه‌ای را مورد نظر قرار می‌دهد.

برای هر حیطه از تست سازگاری شخصیتی، ارزش‌های عددی و حرفی قرار داده شده است؛ که بدین ترتیب، کار نمره‌گذاری و گردآوری نتایج خام و اطلاعات مربوطه را آسان‌تر می‌کند. بالاترین امتیاز چهار و پایین‌ترین آن صفر می‌باشد.

در مورد سازگاری کلی، این توضیح لازم است که این سازگاری در حقیقت مجموعه‌ای از چهار حیطه دیگر سازگاری می‌باشد، که اگر به عنوان مثال، سازگاری شخصیتی کلی را در نظر بگیریم، می‌توان گفت که فردی که مجموع نمرات او در چهار حیطه مختلف آزمون کمتر از ۳۰ باشد، در سازگاری مشکل دارد و نمرات ۳۰ تا ۶۵، سازگاری متوسط و ۶۵ به بالا، سازگاری عالی را نشان می‌دهد.

بعد از جمع‌آوری اطلاعات و داده‌های حاصل از تست مربوطه، برای انجام مراحل آماری و تجزیه و تحلیل اطلاعات، داده‌ها به کامپیوتر داده شد و بعد از وارد کردن داده‌ها، ابتدای امر جهت طبقه‌بندی، تنظیم داده‌ها تا تعیین میانگین، میانه، انحراف معیار، واریانس و ترسیم نمودارهای مختلف از آمار توصیفی استفاده شد. در تجزیه و تحلیل اطلاعات، استخراج نتایج و آزمون فرض‌ها از آمار استنباطی به ویژه روش t-student برای مقایسه میانگین‌های به دست آمده و تعیین معنی‌دار بودن یا معنی‌دار نبودن اختلاف میانگین‌ها استفاده و از روش‌های دیگر نیز به تناسب بهره‌برداری گردید. تمامی عملیات آماری توسط کامپیوتر و با استفاده از برنامه‌های کامپیوتری (spss)، (PE۲) و (Hg)، انجام پذیرفته است و فرمول استفاده شده به شرح زیر است:

$$t = \frac{\bar{x}_1 - \bar{x}_2}{\sqrt{\frac{(n_1 - 1)s_1^2 + (n_2 - 1)s_2^2}{n_1 + n_2 - 2}}} \left(\frac{1}{n_1} + \frac{1}{n_2} \right)$$

قاعده تصمیم‌گیری با توجه به درجه آزادی (dt) و ۰.۵ = a است که اگر (t) مشاهده

شده (t.obs) بزرگتر از (t) بحرانی یا جدول (t.cri) باشد، فرض صفر را رد و اگر (t) مشاهده شده کمتر از (t) بحرانی به دست آید، فرض صفر را تأیید می‌کند.

بحث و بررسی پیرامون نتایج تحقیق

این تحقیق با هدف بررسی سازگاری شخصیتی در دو گروه از جانبازان و معلولین ورزشکار و غیرورزشکار پیرامون نقش ورزش در سازگاری شخصیتی بحث می‌کند. منظور و هدف اصلی پژوهش این است که تأثیرات ورزش را در بالا یا پایین بردن سازگاری شخصیتی جانبازان و معلولین استان مازندران بررسی کند. در این رابطه این احتمال وجود داشت که ورزش به عنوان یک متغیر مستقل قادر باشد که تغییراتی در سازگاری شخصی به وجود آورد. منتها، در این تحقیق عمده بحث این است که حیطه‌های مختلف سازگاری در رابطه با ورزش چه نوساناتی خواهند داشت؛ که نهایتاً با انجام پژوهش مورد نظر و استخراج نتایج و تجزیه و تحلیل اطلاعات و داده‌ها نشان داده شد که ورزش می‌تواند به عنوان یک عامل مفید و اثربخش مورد توجه قرار گیرد. از آنجایی که موضوع سازگاری‌های شخصیتی حیطه‌های مختلفی را در نظر می‌گیرد، بنابراین بایستی بحث را در حیطه‌های دیگر مورد توجه قرار داد. اگر بخواهیم به تفکیک بررسی کنیم، ملاحظه می‌شود که در بحث سازگاری کلی که مجموعه‌ای از چهار حیطه سازگارهای اجتماعی، شغلی، جسمانی و فردی می‌باشد، تحقیق با انجام عملیات آماری اذعان دارد که اصولاً بین سازگاری شخصیتی کلی جانبازان و معلولین ورزشکار و غیرورزشکار، اختلاف معنی‌داری وجود دارد. این بدان معناست که ورزش و فعالیت‌های مربوطه در بالا بردن میزان سازگاری شخصیتی کلی تأثیر بسزایی داشته است. در ارتباط با حیطه‌های دیگر سازگاری شخصیتی، مانند سازگاری جسمانی بایستی عنوان نمود که ورزش در این رابطه هم تأثیر بسزایی داشته و سطح و میزان سازگاری‌های جسمانی، بایستی عنوان کرد که ورزش در این رابطه هم تأثیر بسزایی داشته و سطح و میزان سازگاری‌های جسمانی افراد ورزشکار جانباز و معلول را نسبت به جانبازان و معلولین غیرورزشکار در اندازه‌های بالایی نشان می‌دهد.

با رجوع به قسمت ادبیات تحقیق، مشاهده می‌شود که دیشمن (۱۹۸۶)، کاستل (۱۹۷۱)، کن (۱۹۶۵)، اسپرلینگ (۱۹۴۲)، کوپتا و شرما (۱۹۷۵) و دیگران با توجه به تحقیقات مشابه پژوهش مورد نظر، نتایج و یافته‌های نسبتاً یکسانی را هم به دست آوردند که در کل، عنوان می‌کند که ورزش و فعالیت‌های جسمانی می‌تواند همانند فاکتوری که در تقویت و بالا بردن میزان سازگاری‌های جسمانی و کلی نقش داشته باشد؛ که رجوع به شواهد تحقیقی دیگران مقایسه و ارتباط خوبی می‌تواند در بر داشته باشد. تحقیق در مورد فرض سوم پژوهش نشان داد که اختلاف معنی‌داری بین سازگاری شغلی جانبازان و معلولین ورزشکار و غیرورزشکار وجود ندارد. به عبارت دیگر، سازگاری شغلی با ورزش و تربیت‌بدنی تغییرات صعودی نشان نمی‌دهد. یعنی تغییرات سازگاری شغلی می‌تواند در رابطه با ورزش و فعالیت‌های مربوطه قرار گیرد.

در این رابطه به تحقیقات و شواهد دیگران همانند کومار (۱۹۸۶)، فرارنر و کاتهل (۱۹۶۶) و سایر افراد هم می‌توان اشاره کرد که تقریباً با نتیجه به دست آمده در مورد فرض سوم هم عقیده می‌باشند و بدین ترتیب، ملاحظه می‌شود که نمی‌توان در همه حال ورزش را موجب رشد و تکامل هر نوع سازگاری دانست.

در مورد سازگاری اجتماعی بایستی گفت که بین جانبازان و معلولین ورزشکار نسبت به جانبازان و معلولین غیرورزشکار اختلاف معنی‌داری وجود ندارد؛ یعنی میزان سازگاری اجتماعی افراد ورزشکار و غیرورزشکار جانباز و معلول چندان اختلافی ندارد؛ در حالی که تحقیقات دیگران نتایج متفاوت دارد. برای مثال، نیبلاک (۱۹۶۷)، کوپر (۱۹۶۹)، کراتی و کوپراسمیت (۱۹۶۷)، کلارک و هاریسون (۱۹۸۴) و دیگران خلاف نتایج فرض چهارم این تحقیق را اثبات می‌کنند.

بحث سازگاری فردی در آخرین فرض، یعنی فرض پنجم، مورد آزمون قرار گرفت که نتیجه به دست آمده حاکی از این است که بین سازگاری فردی جانبازان و معلولین ورزشکار و غیرورزشکار اختلاف معنی‌داری وجود دارد. می‌توان گفت که سازگاری فردی با به کارگیری و انجام فعالیت‌های ورزشی و حرکتی، افزایش نشان داده است. بدین ترتیب احتمالاً بتوان نتیجه گرفت که حضور در میادین ورزشی و رقابت با سایرین،

چه به صورت تیمی و چه انفرادی، محیط و شرایط مناسب و مساعدی را برای جانبازان و معلولین مهیا می‌کند که بتوانند توانایی‌ها و قابلیت‌های خود را به معرض نمایش گذاشته و با توجه به بازخوردهایی که از محیط دریافت می‌دارند خود را ارزیابی بهتری کرده و در نتیجه موجبات افزایش و تحول سازگاری شخصیتی را در خود به وجود آورند.

احتمالاً یکی از دلایلی که می‌تواند معلولین و جانبازان ورزشکار را در بهبودی وضعیت سازگاری شخصیتی یاری کند این است که وقتی این افراد رشد و پیشرفت خود را در جلسات تمرین و مسابقه مشاهده و افزایش قدرت و استقامت و همچنین تسلط و مهارت را در حرکات ویژه ورزشی در خود احساس می‌کنند، بیشتر احساس رضایت کرده و از خود و دیگران پندار بهتری کسب می‌کنند. موقعی که سازگاری افزایش یابد، انگیزه‌های دستیابی به پیروزی و موفقیت در تمامی زمینه‌ها بیشتر می‌شود و بدین ترتیب، این دور نهایتاً تأثیر مطلوبی بر روی سازگاری خواهد گذاشت.

بنابراین، از ورزش و تربیت بدنی می‌توان به عنوان یک وسیله تربیتی و مفید سود جست، که علاوه بر منافع فیزیولوژیکی برای جانبازان و معلولین، می‌تواند در زمینه‌های دیگر از جمله ابعاد روحی، روانی، اجتماعی، فردی، اخلاقی، شغلی، و... عامل رشد و تکامل محسوب شود.

با توجه به یافته‌ها و نتایج به دست آمده از کل تحقیق، می‌توان عنوان کرد که فعالیت‌های ورزشی و حرکتی در بین جانبازان و معلولین بایستی از اهمیت و ارزش ویژه‌ای برخوردار شود. در حال حاضر، توجه به امر ورزش و ایجاد زمینه برای قشر مورد نظر جهت اشتغال به فعالیت‌های تربیت بدنی از توجهات کمتری بهره می‌برد. یافته‌های این تحقیق و پژوهش‌هایی همانند به عنوان زنگ خطری است برای دست‌اندرکاران و مسئولین امر که در این باره به‌طور دقیق‌تر و واقع‌بینانه‌تری به تفکر و اندیشه پردازد. در یک چنین عصر و زمانی که علم و تکنولوژی با ارایه تحقیقات مستمر و مداوم پیشنهادات سازنده‌ای دارد، به نظر می‌رسد که دیگر دست روی دست گذاشتن و بی‌توجهی به نتایج تحقیقات کاری بسیار سهل‌انگارانه و رفع مسؤولیتی است.

تحقیقات هنگامی می‌تواند کاربرد داشته باشد که اثرات آن در نسل‌های بعدی به وقوع بپیوندد و هنگامی می‌توان از هزینه کردن بودجه‌های کلان در امر پژوهش سربلند و راحت وجدان بود که کارهای تحقیقاتی در بایگانی اسناد و مدارک جا خوش نکنند. اینکه من محقق و یا دیگر عزیزان همکار به نتایج مطلوب یا نامطلوب دست پیدا کنیم، مسأله‌ای قطعی و نهایی نیست؛ بلکه عمده مطلب این است که بتوان زمینه‌هایی ایجاد کرد که این تحقیقات به کار گرفته شود و اثرات کاربردی آن در جوامع مختلف مشاهده شود. به هر شکل، امید است فرهنگ به کارگیری و پیگیری نتایج و یافته‌های پژوهشی، که اصلی مهم و لاینفک از تحقیق است، در شئون مختلف جا بیفتند. به امید آن روزی که کلیه پژوهش‌ها بعد از اتمام توسط ستادی به مرحله اجرا گذارده شود.

فهرست منابع

الف) منابع فارسی

- ۱- آن ماری برد و برنت، «روان‌شناسی و رفتار ورزشی»، مرتضوی حسن، تهران، انتشارات دفتر تحقیقات و آموزش سازمان تربیت بدنی، ۱۳۷۰.
- ۲- اسو آهولا، و براد هتفلید، «روان‌شناسی ورزش با رویکرد روانی اجتماعی»، فلاحی رضا، حاجیلو محسن، تهران، انتشارات دفتر تحقیقات و آموزش سازمان تربیت بدنی، ۱۳۷۲.
- ۳- ثالثی محسن، «بررسی و مقایسه ویژگی‌های ساختاری و فیزیولوژیکی معلولین جسمی ورزشکار با معلولین جسمی غیرورزشکار»، پایان‌نامه کارشناسی ارشد، تهران، دانشگاه تربیت مدرس، ۱۳۷۲.
- ۴- روبن، پ، فراست، «روان‌شناسی ورزشی»، علیخانی عیدی، نوربخش مهوش، تهران، انتشارات دفتر تحقیقات و آموزش سازمان تربیت بدنی، ۱۳۶۶.
- ۵- شادروان بیژن، «توان روانی در مسابقه»، مجله ورزش دانشگاه انقلاب، شماره ۶۹، انتشارات جهاد دانشگاهی، تهران، ۱۳۷۰.
- ۶- علیجانی عیدی، «جزوه روان‌شناسی ورزشی»، دانشگاه شهید چمران اهواز، ۱۳۶۸.
- ۷- مظفری سیدامیر احمد، «اصول و مبانی تربیت بدنی»، جزوه درسی، تهران، دانشگاه تربیت معلم، ۱۳۶۶.
- ۸- میرنصوری رحیم، «بررسی صفات شخصیتی ورزشکاران مرد رشته‌های انفرادی و گروهی و مقایسه آنها با یکدیگر»، پایان‌نامه کارشناسی ارشد، تهران، دانشگاه تربیت مدرس، ۱۳۷۳.
- ۹- نوابی نژاد شکوه، «نقش فعالیت‌های بدنی در رشد روانی فرد» فصل‌نامه ورزش، شماره ۸، انتشارات دفتر تحقیقات و آموزش سازمان تربیت بدنی، ۱۳۶۸.

ب) منابع انگلیسی

- 10-Alderman, Richard : B, "Sport Psychological Aspect" Saunders, philadelphia 1974.
- 11-Clark and Harrison "Research processes in physical Education" second Edition 1988.
- 12-Cooper. L "Athletics activity and personat=lity a teview of the literature reseatch quarterly" N. 4, 1988.
Exercise and sport vol 57, No. 2. 1986.
- 13-Mischel, walter "introduction to personality" C.B.S, college publishing, groth Edition, 1981.
- 14-Oglesby, carole "psycho social aspests oF physical Education Atlper. 1987.
- 15-Oxendine, Josegh, B "psychology of motor orlearning" second Edition. 1987.
- 16-Singer, Norbert. "The psycho motor domain movement behaviors" U.S.A, philadelphia, 1988.
- 17-williams, Jean, M "personality traits of champion level Female Fences" the research quarterly, Vol, 41, No.3 1970.